

WIM DANIËLS

Met illustraties van **Yon Prüst**
Naar een idee van **Judith Koppens**

HUPPEL NEDERLANDS

**De vrolijkste woorden
uit de Nederlandse taal**
van ammehoela tot
zwieren

Amersfoort, MMXXI

WIM DANIËLS

Met illustraties van **Yon Prüst**
Naar een idee van **Judith Koppens**

HUPPEL NEDERLANDS

**De vrolijkste woorden
uit de Nederlandse taal**
van ammehoela tot
zwieren

Amersfoort, MMXXI

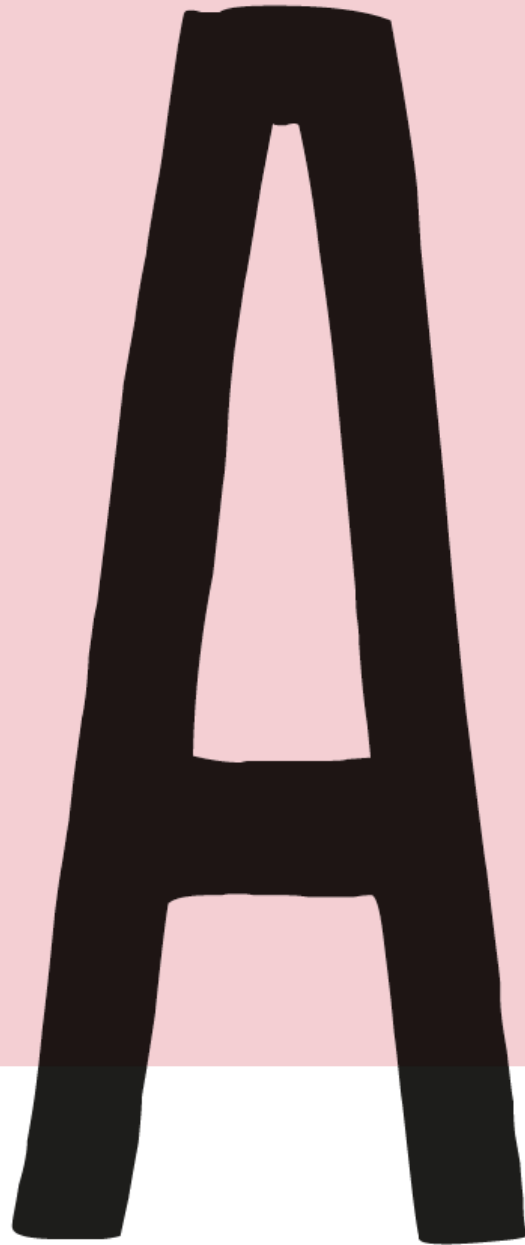
INLEIDING

Flierefluiten, hatsiekiedee, hoteldebotel, kwinkeleren, sapperdeflap. Het zijn voorbeelden van speelse woorden. Ze wekken met hun speelse karakter gemakkelijk vrolijkheid op, misschien zelfs zonder dat je hun betekenis kent. Het zijn woorden die zwieren en zwaaien, op een koord dansen, koppeltjeduikelen of door een tekst lijken te huppelen. Ik noem ze ook ‘huppelwoorden’, die tezamen het Huppelnederlands vormen.

Niet zelden blijken huppelwoorden hun speelse leven al vrij lang te leiden in de Nederlandse taal. De meeste zijn in ieder geval niet van vandaag of gisteren. Huppelwoorden zijn vooral huppelig vanwege hun klank of vorm. Hun betekenis doet er wat minder toe. Daardoor kunnen ook woorden die geen uitgesproken positieve betekenis hebben maar wel fijn klinken of fraai gevormd zijn toch tot het Huppelnederlands gerekend worden. ‘Akkefietje’, ‘kloefkapper’ en ‘tureluurs’ zijn er voorbeelden van.

Maar woorden die echt een sterk negatieve of ongunstige betekenis hebben, kunnen nooit de huppelstatus bereiken, hoezeer hun klank of vorm ook in hun voordeel spreken. Neem het woord ‘kakkerlak’. Het is op zich een prachtig woord met de herhaalde k-klanken en de drie lettergrepen van drie letters waarin twee medeklinkers steeds één klinker omarmen. Maar het beestje waarnaar het woord verwijst, boezemt bij veel mensen zoveel afkeer in dat het woord daar zelf ook onherroepelijk onder lijdt. Alle huppelwoorden die in dit boek zijn opgenomen, zijn te vinden in Nederlandse of Vlaamse woordenboeken of ze zijn ooit opgedoken in een gedicht, verhaal of roman. Ze bestaan echt. Bij sommige woorden zou je daaraan kunnen gaan twijfelen, maar dat is dus niet nodig.

Natuurlijk is Huppelnederlands geen afgebakend terrein. Het is niet precies vast te stellen welke woorden er wél en welke er níét toe behoren. Persoonlijke voorkeuren spelen een belangrijke rol. Het kan daarom heel goed zijn dat je in dit boek woorden mist waarvan je vindt dat ze net zo goed tot het Huppelnederlands behoren. Voeg ze gerust toe. Het doel van dit boek is niet meer en niet minder dan de expressieve woorden van onze taal, vooral uitblinkend door hun klank en vorm, een keer een eigen podium te geven. Kuier er op je gemak doorheen, grasduin erin of fladder fluks van A naar Z.

A large, bold, black letter 'A' is centered on a light pink rectangular background. The letter is a simple, slightly stylized font with a wide base and a narrow top. The background is a solid, light pink color that contrasts with the white background of the overall image.

ABECEDARIUS

Een beginnende leerling

Een abecedarius is iemand die in feite nog moet leren lezen en schrijven, het abc(d) dus nog onder de knie moet krijgen. Dat kan aan de hand van een abecedarium, een lees- en spellingboekje voor beginners. ‘Abecedarius’ en ‘abecedarium’ zijn woorden die afkomstig zijn uit het Latijn. Er zijn in het Nederlands nog enkele andere woorden in gebruik die eindigen op -arius, zoals extraordinarius (buitengewoon hoogleraar) en primarius (eerste violist in een strijkkwartet). Een schertsend arius-woord is ‘sint-salarius’, de dag waarop het loon wordt uitbetaald.

AKKEFIETJE

Een kleine onenigheid; een probleempje

‘Ik heb een akkefietje met haar gehad.’

Hoewel het woord op zich niet positief is – er is bij een akkefietje nu eenmaal sprake van een probleem – heeft het toch een huppelkarakter. Dat komt mede door de verkleinvorm, die de negatieve betekenis al flink tempert. Bovendien is die verkleinvorm de enige vorm waarin het woord voorkomt; ‘akkefiet’ bestaat niet.

Er is vaak geopperd dat akkefietje een verbastering is van het Latijnse ‘aqua vitae’, levenswater, brandewijn. Maar die herkomstverklaring is allerm minst zeker, vooral omdat er geen duidelijke betekenisrelatie is tussen ‘akkefietje’ en ‘aqua vitae’.

Het woord ‘akkefietje’ laat zich goed gebruiken voor het maken van speelse verbasteringen. Via Twitter en Facebook ontving ik eens de volgende varianten:

AMMEHOELA

B

BALLERINA

Balletdanseres

Hoor het woord en je ziet iemand huppelen, springen, zwieren, zwaaien, opgetild worden en als een veertje weer op de tenen terechtkomen. In de studententaal is een ballerina een vrouwelijke bal, dus een vrouwelijk lid van een studentencorps.

BAMZAAIEN

Een manier van loten

Iemand laat een aantal lucifers van verschillende lengte gelijkelijk uitsteken in de hand, waarna de lootjestrekker de langste of kortste lucifer moet trekken. Het woord komt ook voor met als eerste deel ban- in plaats van bam-: banzaaien. Er zijn twee herkomstverklaringen voor het woord in omloop. Het kan komen van het Jiddische (Duits-Hebreeuwse) 'baam zaien' (bij de staart) of van de Japanse heilwens aan de keizer: banzai. De eerste verklaring is de meest waarschijnlijke.

BARLEMANJE

Een onbekende kracht

Bij *Huppelnederlands* mag de naam van Marten Toonder (1912-2005) niet ontbreken. Toonder bedacht voor zijn verhalen over Olivier B. Bommel en

CAPPUCCINO